

saalidet bestaaet noget Forbud derimod, at der tværtimod ligefrem er Bestemmelser i Lovgivningen om, at selve Godseieren i visse Tilfælde kan sætte sig ned og drive en Bondegaard eller kan etablere en Søn paa en Bondegaard osv. osv. Men der eksisterer derhos, som bekjendt, ligesaa lidt nogen Bøndestand; den har eksisteret, men den eksisterer ikke mere. Men selv om man dernæst vilde fastholde Begrebet om en „Bøndestand“, hvilket, som sagt, slet ikke eksisterer, da der hverten er særlige Forrettigheder eller særlige Forpligtelser, som knyttede sig til en vis Klasse i Samfundet, der kan betegnes som Bøndestanden, saa forekommer det mig dog i alt Fald, at det er at tage Udtrykket i en utiladelig snever Forstand, naar man derved kun vil forstaa Gaardmænd. Medens jeg derfor, som antyder, meget godt kan se, at der, naar man vil tage Udtrykket „Bøndestand“ i denne sidste snevrere Forstand, kan anføres Udskiltigt for de af mig nys omtalte Bestemmelser om at bevare Fæstebøndergaardene fuldstændig urørte, saa forekommer det mig paa den anden Side, at disse Bestemmelser, naar man tager Begrebet om en Bøndestand i den mere udvidede Betydning, som jeg i alt Fald anser for den ene rette, saa at man altsaa ikke ubeløkker Husmændene derfra, maa siges at være fuldstændig i Strid med Bøndestandens Interesser. Det forekommer mig, at de i en utiladelig Grad spærre Afdgangen til at skaffe Husmændene Jord. Jeg skal endnu kun berøre, at det er ganske vist, at Begrebet „Bøndestand“ undertiden bliver brugt endnu mere begrændset, saa at man derved kun vil forstaa Fæstegaardmændene, men dette er imidlertid en Misforstaaelse, som ligger nærværende Lovforslag fjernere, og som jeg derfor ikke i dette Dieblif skal komme nærmere ind paa.

Jeg kommer nu til Lovforslagets § 7, som indeholder den Bestemmelse, at det skal være en Fæsters Enke tilladt at bevare Fæstetretten, ogsaa naar hun gifter sig paany. Denne Bestemmelse er jo ikke ny; det vil sige: den er ikke ny som Lovforslag. Den hører endog saa til mine Barndomsindringer, — saa gammel er den som Proposition. Den

er jo endog idetmindste eengang fremkommen som Regjeringsforslag, nemlig i Samlingen 1860—61. I det af Regjeringen dengang forelagte Lovforslag, af hvilket senere Loven af 19de Februar 1861 fremgik, indeholdtes der en Paragraf, som gik ud paa, at en Fæstegaardmands Enke, der sad paa Gaarden i Genhold til en efter den 1ste April 1861 indgaaet Fæstekontrakt, ikke skulde tabe sin Fæstetret, fordi hun giftede sig igjen uden Godseierens Samtykke. Denne Paragraf havde imidlertid kun en kort Livsvarighed i det nævnte Lovforslag, idet den gik ud allerede ved sammes 2den Behandling her i Landstinget, hvor Lovforslaget først var indbragt. Den gik endog ud med en meget overveiende Majoritet, og den gik ud efter Forslag af det da nedsatte Udvalgs Flertal, nemlig hele Udvalget paa to Medlemmer nær, af hvilket Flertal endnu — idetmindste to — Medlemmer have Sæde her i Thinget. Udvalgets Flertal fraraadede Bestemmelserne derom af forskjellige Grunde. Det gjorde saaledes opmærksom paa, at det vilde være en Selvmodsigelse, at Enken skulde nyde en Enkes Ret, efterat hun var bleven en Andens Hustru og derved var gaaet over i en anden Familie. Det fremhævede endvidere, at man allermindst i Moralens Navn vilde kunne fordre en saadan Præmie sat paa det ikke sjeldne Forhold, at en ung Pige ægtede en gammel Mand, ikke for at blive hans Hustru, men for at blive hans Enke, da et saadant Ægteskab efter sit indre Væsen kun lidet fortjente dette Navn og vilde indeholde den stærkeste Fristelse ogsaa til udbortes Usædelighed. Endelig udhævede Udvalgets Flertal, at, naar Myndigheden og Ansvarer gik over paa Manden, hvad der maatte blive Tilfældet, saa vilde det i Virkeligheden være Enken, der fik Ret til at bortfæste Gaarden uden Eierens Samtykke, hvorved Eieren blev berøvet den personlige Garanti og den Betryggelse, som laa i, at Eierens og Brugerens Interesse faldt sammen. Saaledes udtalte Flertallet af det Udvalg sig, som i 1860—61 behandlede denne Sag her i Thinget, og i Genhold til dette Udvalgsflertals Forslag blev den paagældende Paragraf, som sagt, udstemt ved Sagens 2den Behandling her i Thinget